

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Цілеспрямована і планомірна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти у вищих навчальних закладах є основним завданням процесу навчання. Розв'язуючи його, ВНЗ водночас, як зазначає М. Фіцула, досягають і загальної цілі, яка передбачає всебічний розвиток студентів, виховання активних і свідомих громадян України [1, с.76].

У ст.42 Закону України «Про освіту» зазначено, що «...вища освіта забезпечує фундаментальну підготовку, професійну та практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-професійних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей...»[2, с.21]. Національна доктрина розвитку освіти серед пріоритетних напрямів вдосконалення вищої освіти вказує на необхідність «...забезпечення високої якості вищої освіти та професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці,... запровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій навчання»[3, с.4].

Тому, завданнями нашого дослідження було опрацювання досліджень науковців з проблеми формування інформаційної культури, аналіз нормативних документів, розкриття шляхів формування інформаційної культури майбутніх педагогів ДНЗ.

Наукова ефективність ідеї не може бути доведеною, справедливо зазначає Л. Ващенко, якщо не з'ясовано смисл термінів та не сформульовані положення [4]. Відтак, науковець доречно радить звернутись до трьох правил, обґрунтованих Б. Паскалем: правило дефініцій, яке забороняє приймати двозначні терміни без визначень, а використовувати в дефініціях лише відому (визначену) термінологію; правило аксіом, згідно з яким необхідно виводити в аксіоми лише очевидне; правило доведення, що зобов'язує доводити усі положення, використовуючи лише найбільш

очевидні аксіоми чи доведені твердження. При цьому вчений застерігає від зловживання двозначних термінів та ігнорувань мисленнєвих дефініцій, що уточнюють та пояснюють смисл [4].

Саме тому, важливим завданням нашого дослідження було опрацювання категоріально - понятійного апарату дослідження, а саме: «інформаційна культура», «інформатизація освіти», «інформаційні технології в освіті».

Поняттю «інформаційна культура» Енциклопедія освіти дає таке тлумачення: «здатність суспільства ефективно використовувати наявні в його розпорядженні інформаційні ресурси і засоби інформаційних комунікацій, а також застосовувати для цих цілей передові досягнення в галузі розвитку засобів інформатизації та інформаційно - комунікаційних технологій» [5, с.362]. Розрізняють інформаційну культуру суспільства та інформаційну культуру особи. Інформаційна культура особи є інтегральним показником рівня її досконалості в інформаційній сфері діяльності. Для виявлення сутності і «внутрішньої логіки» інформаційної культури, її специфіки природно відштовхуються від поняття «культура», яке є більш загальним щодо даного. Інформаційна культура є складовою частиною культури як такої.

Поняття інформації та інформаційної культури з філософської точки зору аналізується А. Сухановим: справитися з гігантськими потоками інформації людина може тільки з допомогою високої інформаційної культури, якою необхідно оволодіти; інформаційна культура як невід'ємна частина культури в цілому нерозривно пов'язана з «другою (соціальною) природою» людини. Вона є продуктом його творчих здібностей, виступає змістовим аспектом суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин, зафіксованих з допомогою різноманітних матеріальних носіїв. При цьому під суб'єктом розуміється людина чи соціальна група, носій предметно - практичної діяльності і пізнання, під об'єктом - те, на що спрямована вказана діяльність суб'єкта [5].

Основою інформаційної культури особи є знання про інформаційне середовище, закони його функціонування та розвитку, вміння орієнтуватися в безмежному просторі різноманітних повідомлень і даних, раціонально використовувати засоби сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для задоволення інформаційних потреб. Однією з основних ознак інформаційної культури особи, за твердженням М. Жалдак, є розуміння сутності інформації та інформаційних процесів, ролі інформаційних ресурсів в процесі пізнання оточуючої дійсності і продуктивної творчої діяльності людини[5]. До найважливіших ознак інформаційної культури особи, як зазначають філософи, психологи, педагоги, належить здатність людини, яка володіє необхідним інструментарієм, передбачати наслідки власних дій, вміння підкоряти свої інтереси тим нормам поведінки, яких необхідно дотримуватись в інтересах суспільства, свідоме прийняття і дотримання всіх тих обмежень і заборон, які породжуються «колективним інтелектом».

Формування інформаційної культури у майбутніх педагогів ДНЗ неможливий без інформатизації освіти, використання інформатизаційних технологій навчання у ВНЗ.

Поняття інформатизація освіти пов'язується з широким впровадженням у систему освіти методів і засобів ІКТ. Методологічним фундаментом інформатизації освіти, зазначає В.Биков, виступає, з одного боку, інформатика, а з іншого – ті розділи інших наук (в першу психолого-педагогічні науки і кібернетика), в яких досліджуються і розробляються комп'ютерно-орієнтовні технології діяльності педагогічної, наукової, управлінської тощо. Інформатизація суспільства передбачає випереджальну інформатизацію галузі освіти та науки, де в основному, формується когнітивний, кадровий і науково-технічний фундамент самої інформатизації як процесу і соціально-економічного явища, закладається майбутнє досягнення і розвитку суспільства в цілому.

Отже, інформатизація освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства, відображає загальні тенденції глобалізації світових процесів

розвитку, виступає як визначальний інформаційний і комунікаційний базис розвитку освіти, гармонійного розвитку особистості.

Розвиток інформатизації освіти в Україні, зазначає В.Биков, пов'язаний з іменами таких видатних учених, педагогів організаторів освіти і науки, як В.Глушков, Б. Малиновський, В. Биков, М. Жалдак, В. Зайчук, М. Згуровський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, В. Міхалевич, С. Ніколаєнко, В. Олійник, О. Співаковський, П. Таланчук, М. Шкіль та ін.

Процес інформатизації освіти набув цілеспрямованого характеру і загальнодержавного значення з часу розроблення і прийняття у 1984 р. Концепції інформатизації освіти і виходу у 1985 р. Постанови Уряду України щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів, а також студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Подальший розвиток інформатизації освіти пов'язаний з прийняттям у 1998 р. Закону України «Про концепцію Національної програми інформатизації» та у 1999 р. Постанови Каб. Мін. України, якою були затверджені завдання Національної програми інформатизації України, державним замовником яких виступало МОН України. Зокрема, завданнями зазначеної програми було суттєве покращення стану інформатизації освіти. У 2001 р. була прийнята нова Національна концепція інформатизації освіти та Постанова Уряду «Про затвердження програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільської школи» на 2001-2003 р.р. На сучасному етапі розвитку суспільства і освіти головною метою інформатизації освіти є підготовка тих, хто навчається, до активної і плідної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, забезпечення підвищення якості, доступності та ефективності освіти, створення умов для навчання протягом усього життя, завдяки широкому впровадженню в освітню практику методів і засобів ІКТ та комп'ютерно-орієнтованих технологій діяльності. Реалізація головної мети передбачає досягнення таких цілей: формування інформаційної культури

учнів, створення нових і додаткових умов підвищення якості освіти, розвиток нових форм освіти і навчальних технологій, які базуються на ІКТ тощо.

Наступним завданням нашого дослідження було опрацювання поняття «інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті». Енциклопедія освіти зазначає, що ІТКТ- це технології, що використовують спеціальні технічні інформаційні засоби, а саме: аудіо, відео, кіно тощо. Власне, будь-яка педагогічна технологія-це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання становить інформація та її рух(перетворення). Коли в навчальний процес почали широко впроваджувати комп'ютери, в освіті з'явився новий термін- «нові інформаційні технології навчання».На думку Р.Гуревича, більш вдалим терміном для технологій навчання, які використовують комп'ютер, є «комп'ютерна технологія».

Отже, ІТКТ-навчання- це комп'ютерна технологія, яка базується на використанні певної формалізованої моделі змісту, що представлена педагогічними програмними засобами, записаними в пам'яті комп'ютера, і можливостями телекомунікаційних мереж. Проникнення ІТКТ в навчальний процес створює передумови для кардинального оновлення як змісту, так і технологій навчання. Це виявляється у тому, що суттєво збагачується система дидактичних засобів і формуються нетрадиційні ІТКТ-навчання, засновані на використанні комп'ютерів. Освітня практика породжує розмаїття методів, методик, технологій навчання. Проте методологічно неправильно та практично неможливо взяти їх всі на озброєння. Саме тому, залишається актуальним висловлена К.Д. Ушинським думка про те, що передавати готові поради, незалежні від конкретних умов навчання та виховання, неможливо, що передається ідея, виведена з досвіду, а не самий досвід. Надійну основу для творчого відтворення передового досвіду, для пошуку, знаходження та прийняття інноваційних розв'язків, на переконання Р. Гуревич, створює інформаційна, професійно-технологічна культура педагога.

На сучасному етапі соціальних і технологічних перетворень однією з вимог до всіх учасників навчально-виховного процесу у ВНЗ є готовність майбутнього фахівця, педагога дошкільнят до використання ІТКТ у навчально-виховній роботі з дітьми та власному фаховому вивищенні. Г. Козлакова виділяє три рівні такої готовності, а саме: власний рівень володіння комп'ютеризованими технологіями, уміння безпосередньо використовувати їх у професійній діяльності, уміння підвищувати свій фаховий рівень за допомогою засобів Internet. Важливими складовими такої готовності є не лише теоретична підготовка з дошкільної педагогіки, психології, фахових методик, а також практичні уміння майбутнього вихователя ДНЗ провести заняття з дітьми дошкільного віку з використанням комп'ютерних засобів і технологій; підготувати консультацію для батьків та інших членів родини вихованця за дистанційною формою навчання; застосовувати в роботі розробки електронних навчальних посібників; в ДНЗ запровадити освітній Web-сайт з метою поширення інформації серед населення мікрорайону щодо організації навчально-виховної роботи з малятами та їх батьками.

Запровадження в навчально-виховний процес ВНЗ інформаційних технологій є об'єктивним процесом розвитку освіти. Однак вони не повинні використовуватись бездумно, оскільки жодну технологію не можна вважати універсальною. І тому, на наше глибоке переконання, нагальною потребою сьогодення є формування інформаційної культури у майбутніх педагогів.

Список літератури

1. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи / Михайло Фіцула: Навч. посіб.- К.: «Академвидав», 2006.- 352с.
2. Закон України «Про освіту».- К.: Генеза, 1996.- 36 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти // Дошкільне виховання. - 2002. - №7. - С.4 – 8.

4. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону: [монографія] / Людмила Миколаївна Ващенко. - К.: Тираж, 2005. - 380 с.

5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [гол. ред. В.Г. Кремень]. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с.